

Z historie a současnosti univerzity

Laboratoř slovesné tvorby na Fakultě informatiky Masarykovy univerzity v Brně*

JOSEF PROKEŠ

Studenti na Fakultě informatiky MU v Brně jsou zvyklí vnímat text jako informaci. A to informaci co možno komprimovanou a verifikovanou, jakož i kvantifikovanou a algoritmizovanou. K tomuto nazírání textu je vedle mimo jiné také výuka v povinném předmětu *základy odborného stylu*. Vedení fakulty (fakulty založené právě před deseti lety) si ovšem od samého začátku uvědomovalo, že absolventi by měli být nejenom „levohemisférovými“ odborníky na slovo vzatými, nýbrž i osobnostmi co možno komplexně rozvinutými. Proto na FI MU vznikly – mimo jiné – rovněž nepovinné předměty *interpretace textů a laboratoř slovesné tvorby*, které usilují o postížení oné *hybně mršné estetické funkce*, jak ji kdysi půvabně a přítom svrchovaně výstižně nazval Jan Mukařovský.

Do sylabu předmětu *interpretace textů* tedy pronikly kapitolky roztomile tajuplně neinformatickou bizarností: klimakterium české poezie; antikvariát metafor; polepšovna žánrů; citát jako součást literárněvědné strategie.

V předmětu původně nazvaném ateliér tvůrčího psaní v samém počátku roku 1998 šlo o to, aby studenti rozlišili text imaginativní od diskursivního, aby si uměli vychutnat imaginární svět uměleckého textu se záměrnými i bezděčnými místy nedourčenosti, s informacemi naznačenými i nedopovězenými. Aby reagovali na literární dílo jako na enigmatický celek, z něhož nelze vypreparovat „vědecký vzorec poučení“. Aby po čtenářsky reflektovaném imaginárním univerzu uměleckého textu zůstali nadále uvnitř specifického časoprostoru prostředí i postav vytvořeného z podnětu autora v jejich vlastních představách jejich vlastním konstrukčním úsilím. Aby opustili doslovný smysl ve prospěch smyslu metaforického.

Šli jsme tehdy na věc od konce. Zhrdli jsme vši teorií a zpupně si předsevzali za pilotní semestr sepsat a vydat společnou knihu. Kouzlit a vzájemně konzultovat vlastní texty, shánět sponzory, tiskárnu, prožít si redakční hádání i s typografií a ilustracemi a gramáží papíru... Do toho všeho jsme přizvali literární profesionály, aby nám v závěrečné části publikace jako laskaví hosté přispěli nějakým svým dosud nepublikovaným textem. Vyslyšeli nás Miloš Dokulil, Zbyněk Fišer, Petr Hrbáč, Zeno Kaprál, Zdeněk Kožmín, Ludvík Kundera, Martin Reiner, Karel Škrabal, Jiří Veselský, Michal Viewegh a Jindřich Zogata. Legendární patron mla-

dých začínajících autorů Egon Bondy na magnetofonovou kazetu namluvil předmluvu, v níž zpochybnil samotný název předmětu tvůrčí psaní, název převzatý z anglosaského prostředí, avšak poslední větou sborník bezděky pojmenoval: TAK PIŠTE. Na Bondyho podnět jsme tedy pro časy příští seminář namísto ateliér tvůrčího psaní přejmenovali na laboratoř slovesné tvorby. Což je takřka totéž, ale zní to, možno-li, ještě kuriózněji.

Vernisáž knížky (TAK PIŠTE, ISBN 80-85799-36-7) byla velkolepá. Sedmadvacet studentských autorů se radovalo spolu s desítkami dalších příznivců, vlídně křtil Ludvík Kundera, hrál fakultní jazzband a recitovaly dětičky z blízké mateřské školky, pivovar věnoval dva sudy, řeznictví dvě vařené vepřové hlavy s křenem. V rámci programu vernisáže v onom roce 1998 byl počat i zárodek budoucího studentského divadla Fakulty informatiky MU. Naši publikaci vcelku vlídně recenzoval denní tisk (MF Dnes, RT Rovnost).

Laboratoř slovesné tvorby se na naší fakultě realizuje vždy v jarním semestru dosud. Při respektování jedinečnosti jednoho každého účastníka nám jde i o týmovou práci: studium na FI MU je totiž značně odosobněné a tím spíše dokážeme ocenit partu lidí spjatých jiným než čistě odborným projektem. Vznikají zde například původní dramatické texty pro naše studentská divadelní představení, články do fakultního studentského časopisu (z předmětu laboratoř slovesné tvorby vzešli redaktoři uvedeného časopisu), práce naší laboratoře se propojují s ateliérem grafického designu a multimédií, s laboratoří řeči a dialogu, s fakultním filmovým studiem atd. Jinak řečeno: každým rokem se do předmětu hlásí noví studenti a přicházejí s vlastními podněty, každým rokem je tedy náplň našeho usilování odlišná.

Specifikum Fakulty informatiky MU se v tvůrčí práci studentů s imaginativním textem projevuje kupř. v tom, že autoři umísťují své juvenilie na vlastních webových stránkách. Využívají k prezentaci své tvorby rovněž nejrůznější literární servery na internetu, např. Písmák (www.pismak.cz). Na závěrečném kolokviu hodnocení výsledků práce za semestr probíhá formou autorského čtení (ať již na fakultě nebo mimo ni, třeba Skleněná louka); na rozdíl od většiny ostatních předmětů FI MU není kvantifikováno (jak také?), studenti tedy nemusí dosáhnout předepsaného počtu bodů. Verbální a vizuální prezentace vlastní tvorby je veřejná (a odtud se třeba i klubou herecké talenty pro fakultní studentské divadlo).

Jak již bylo naznačeno, textové usilování studentů propojujeme s osobitou výtvarnou činností; uvádím namátkou výrobu individuálních novoročenek či ex libris. Zahřívací kola práce s textem roztáčíme dynamikou improvizovaného verbálního projevu. Příklad: JAK SÁM SEBE VIDÍM versus JAK MNE VIDÍ DRUZÍ. (Do koleje přichází nový spolubydlící a ptá se na chodbě náhodného kolemjdoucího, kdože s ním vlastně bude v pokoji bydlet. Tím jakoby náhodným kolemjdoucím je on sám a popisuje nováčkovi sebe, arcitř cizí optikou.) Jde vlastně o svérázný psycholog-

ký trénink projektivní identifikace, kdy člen seminární skupiny do sebe přijímá a v sobě rozvíjí ty kvality, které do něj ostatní promítají.

V předmětu laboratoř slovesné tvorby jde tedy i o experimentální psychologickou skupinu, v níž studenti mohou společně zpracovávat své emoce a svá tvůrčí směřování. Vysílají si navzájem informace o sobě: ať již záměrné (úprava zevnějšku, způsob předstávání) nebo bezděčné (tón hlasu, způsob sezení, snaha imponovat, průbojnost, svůdnost, apel na soucit). Reagují prostřednictvím svých textů jeden na druhého, posílají si zprávy o tom, jak se vzájemně vnímají. Rozvíjejí svoji sociální inteligenci.

Někteří z absolventů laboratoře již dobyli literární vavříny, zejména v oblastech sci-fi a fantasy, které jsou jim tematicky i žánrově blízké: třeba Ondřej Nečas v roce 1999 získal první místo ceny Karla Čapka v kategorii román, o tři roky později se umístil v literární soutěži Ikaros, pořádané časopisem Ikarie. Ale předmět si zajisté neklade za cíl vyprodukovat profesionální literární hvězdy. Spokojíme se s tím, že studenti informatiky tvůrčím způsobem nahlédnou do krásné literatury. I to je dost.

* Text příspěvku předneseného na mezinárodní konferenci „Tvůrčí psaní – klíčová kompetence na vysoké škole“ (ve dnech 21-23. října 2004 uspořádal Ústav české literatury a knihovnictví Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně).

P. Filonov, Západ a Východ, 1912-1913